

Bromölla kommun

KOMMUNAL FÖRFATTNINGSSAMLING Nr 005.8

Antagen/Senast ändrad

Gäller från

Dnr

Ks 2022-05-25 § 107

2022-05-26

2022/226

RIKTLINJER FÖR MOTVERKAN AV OEGENTLIGHETER OCH VÄLFÄRDSBROTT

Riktlinjer för motverkan av oegentligheter och välfärdsbrott

Denna riktlinje är en konsekvens av *Policy för motverkan av oegentligheter och välfärdsbrott*. Riktlinjen syftar till att vara normsättande kring kommunens förhållningssätt gentemot oegentligheter och välfärdsbrott i verksamheten. I Bromölla kommun har vi nolltolerans mot oegentligheter och välfärdsbrott i alla delar av verksamheten.

Att medvetandegöra välfärdsbrottslighet och förstå att medarbetare och förtroendevalda kan bli utsatta för externa påtryckningar är en bra början till att föra upp dessa frågor till ytan. Otillbörlig påverkan och välfärdsbrottslighet utgör inte bara ett angrepp mot vårt samhällsliga uppdrag utan är också ett arbetsmiljöproblem. Att personer genom hot, mutor eller våld försöker påverka tjänstemän att fatta oriktiga beslut eller avstå från kontroller är ett allvarligt angrepp mot legitimiteten för de offentliga instanserna.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god internkontroll i kommunen och reglementet för internkontroll (Dnr 2019/684) beskriver hur detta arbete ska bedrivas. Intentionen med att kanalisera resurser till en väl utvecklad intern kontroll är att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med vårt samhällsuppdrag, lagar och förordningar, interna och externa styrdokument, värdegrund, vision och strategiska prioriteringar.

Den interna kontrollen bidrar till att skydda organisationen och dess medarbetare från risker, förluster, bedrägerier, misstankar och brister i verksamhetsutövandet. Ett fullständigt skydd mot inre och yttre risker är svårt att upprätthålla, det går inte att fullt ut gardera mot manipulation, omdömeslösa gärningar eller brottsliga angrepp. Men en bra och fungerande intern kontroll kan ge förutsättning för en rimlig säkerhet.

Definitioner

Oegentligheter används av Bromölla kommun som ett övergripande begrepp för en vid grupp av oönskade beteenden/handlingssätt med konsekvenser för Bromölla kommuns anseende och/eller verksamhet. Oegentligheter inom ramen för dessa riktlinjer kan innebära ett internt och/eller externt perspektiv och exempelvis innefatta:

Muta:

Mutbrottsbestämmelserna delas upp i två huvudbrott som benämns tagande av muta respektive givande av muta.

- Tagande av muta begås om den som är arbets- eller uppdragstagare för egen del eller för någon annan än sig själv tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget
- Givande av muta begås om någon lämnar, utlovar eller erbjuder en otillbörlig förmån till en arbets- eller uppdragstagare för utövningen av hans eller hennes anställning eller uppdrag

Straffbarhet gäller också om gärningen begåtts innan arbets- eller uppdragstagaren fått sin ställning och även efter det att den upphört.

Förmåner som kan utgöra mutor är exempelvis gåvor av olika slag, rabatter och provisioner, semesterresor eller utflykter och aktiviteter av ren nöjeskaraktär. För att undvika missförstånd med tyst godtagande av en muta ska den alltid aviseras. Detta görs genom en aktiv handling – ett tydligt nej tack till alla erbjudande som kan bedömas vara en muta. Om det inträffar situationer som innebär att tjänsteperson erbjuds en otillbörlig förmån i sitt tjänsteutövande ska information alltid lämnas till närmaste chef eller annan ansvarig person.

Den som misstänker att det förekommer eller har förekommit överträdelser mot mutbrottsbestämmelserna ska rapportera detta.

Korruption:

Korruption är inget enhetligt definierat begrepp utan används ofta som en samlingsbeteckning för förfaranden som medför att beslut och handlingsprocesser påverkas på ett otillbörligt sätt. En vanligt förekommande definition är missbruk av makt för att gynna sig själv eller annan. Korruption handlar således i stort om otillbörligt utnyttjande av den offentliga positionen för att uppnå privata fördelar; en otillbörlig sammanblandning mellan det offentliga uppdraget och privata intressen.

Den som misstänker att det förekommer eller har förekommit korruption ska rapportera detta.

Jäv:

Med jäv menas en omständighet, som är ägnad att rubba förtroendet till en viss ledamot eller tjänstepersons opartiskhet vid handläggningen och beslutsfattande av ett bestämt ärende. Jävet innebär att vederbörande på ett eller annat sätt har ett intresse i saken, som kan tänkas påverka hans eller hennes ställningstagande. Bestämmelser om jäv finns på flera ställen i rättsordningen och reglerna syftar till att reglera jäv inom skilda sakområden. T ex finns regler om jäv i förvaltningslagen (2017:900) och kommunallagen (2017:725), men även i annan lagstiftning. Med hänsyn till de skiftande förhållandena inom olika sakområden som bestämmelserna om jäv har att reglera kan exempelvis noteras att jävbestämmelserna är strängare för förtroendevalda i kommunala nämnder och för anställda i förvaltningen jämfört med förtroendevalda i kommunfullmäktige.

Reglerna garanterar medborgarna att kommunen och dess företrädare inte utnyttjar sin makt för egna syften eller på något annat otillåtet sätt. Allmänhetens tilltro till att kommunen är opartisk förutsätter att arbetsgivaren kan ta bort en jävig handläggare från ett visst ärende eller att en politisk församling ytterst kan fatta beslut i en jävsfråga.

Ibland förekommer situationer som inte är entydiga eller enkla att bedöma ur jävssynpunkt. Det kan finnas omständigheter som helt enkelt inte "känns bra" och som därför kan ifrågasättas. I sådana situationer bör en försiktighetsprincip tillämpas som innebär att det kan vara bäst att avstå från att delta i hanteringen av ärendet för säkerhets skull. Även om det inte är fråga om jäv i lagens mening kan omständigheterna vara av den karaktären att kommunens trovärdighet skulle kunna skadas.

Den som misstänker att det förekommer eller har förekommit överträdelser mot jävsbestämmelserna ska rapportera detta.

Otillbörlig påverkan:

Otillbörlig påverkan är ett samlingsbegrepp för handlingar som syftar till att påverka en tjänsteperson eller förtroendevald att agera på ett annat sätt än denne tänkt, till exempel fatta ett annat beslut inom ramen för myndighetsutövning eller välja att inte polisanmäla händelser. Otillbörlig påverkan kan innebära brottsliga handlingar men också handlingar som inte är brott i juridisk mening. En vanlig beskrivning är att otillbörlig påverkan omfattas av trakasserier, hot, skadegörelse, våld och korruption.

Den som misstänker att det förekommer eller har förekommit otillbörlig påverkan ska rapportera detta.

Förtroendeskadliga bisysslor:

Offentliganställdas rätt att ha bisysslor regleras i lag och i kollektivavtal. Bromölla kommuns grundhållning är att bisysslor är tillåtna och positiva så länge de inte kommer i konflikt med arbetsuppgifterna i anställningen eller de grunder för förbud som anges i lag eller avtal. Som bisyssla räknas i princip allt du ägnar dig åt vid sidan av din anställning och som inte hänför sig till privatlivet. Detta gäller oavsett om bisysslan ger dig några inkomster eller inte. Du får inte ha bisysslor som är otillåtna, d v s som kan

- rubba förtroendet för din eller någon annan anställds opartiskhet i arbetet
- skada anseendet för Bromölla kommun
- vara arbetshindrande

- konkurrera med den verksamhet som Bromölla kommun bedriver

För att åstadkomma en tydlig gränsdragning mellan vad som är tillåtet och otillåtet samt tillhandahålla tydlig struktur för information, kontroll och efterlevnad finns dokumentet Riktlinjer för bisysslor upprättat.

Den som misstänker att det förekommer eller har förekommit överträdelse mot bisysslebestämmelserna ska rapportera detta.

Rapportering av misstänkta oegentligheter och välfärdsbrott

Den som misstänker att det förekommer oegentligheter eller missförhållanden i någon av Bromölla kommuns verksamheter ska rapportera till överordnad chef, kommunledningen eller direkt till den berörda funktionen/verksamhetsområdet. För personer som har eller har haft en arbetsrelation till Bromölla kommun finns möjlighet att rapportera missförhållanden inom ramen för Bromölla kommuns visseblåsarfunktion (implementeras våren 2022). Visseblåsarfunktionen, vägledning samt information för rapportering och skydd finns på www.bromolla.se.

Visseblåsarfunktion

Bromölla kommun implementerade våren 2022 sin visseblåsarfunktion, vilken tydliggörs på såväl extern hemsida som intranät. För att tillhandahålla en tydlig struktur för information och tillvägagångssätt relaterat till Bromölla kommuns visseblåsarfunktion finns ett särskilt dokument upprättat, Vägledning för visseblåsarfunktion, upprättat. Syftet med Bromölla kommuns visseblåsarfunktion är att en person som har en arbetsrelation till Bromölla kommun ska kunna rapportera skyddat om missförhållanden i någon av kommunens verksamheter.

Bromölla kommun anlitar en externt upphandlad part som mottagarfunktion för visseblåsningar. Den upphandlade parten tar emot skriftliga anmälningar via webbformulär och muntliga redogörelser via telefon. Det webbformulär som tillhandahålls katalogiserar ärenden utifrån den karaktär som rapporterande person väljer att sortera ärendet in under. Rapporteringarna går via cookiefri rapporteringskanal till en krypterad ärendehanteringsportal som driftas i svenska datacenter. Kanalen är helt säkrad för anonym kommunikation mellan rapporterande person och mottagningsfunktion. Den upphandlade parten bekräftar automatiserat uppgifterna och ställer, vid behov och om det är möjligt, eventuella följdfrågor till den rapporterande personen. Därefter gör juristen en bedömning huruvida ärendet är ett visseblåsarärende eller ej, återkopplar till den rapporterande personen samt kontaktar Bromölla kommuns interna utredningsgrupp för dialog kring förslag och rekommendationer till vidare hantering och åtgärder. Alla ärenden administreras och dokumenteras inom ramen för den ärendehanteringsportal som upphandlingsparten tillhandahåller. Ärendehanteringsportalen styr behörigheter och säkerhetsloggar aktiviteter.

Den interna utredningsgruppen i Bromölla kommun består av HR-chef, kommunjurist och verksamhetscontroller. Beroende på ärendets karaktär kan även särskilt sakkunnig expertis inkluderas i en intern utredning för att bistå med specialistkunskap.

Anmälningar och tips som faller utanför visseblåsarlagen skickas vidare till berörd verksamhetschef för kännedom och ställningstagande kring eventuella åtgärder.

Oavsett vilken typ av utredning som görs är den som rapporterat om missförhållanden skyddad av sekretess.

Rapportering kan också göras via personligt besök som bokas via den externa parten.

Utbildning, information och dialog

För att kunna motverka oegentligheter och välfärdsbrott krävs både kompetens och medvetenhet. En viktig del av detta handlar om att upprätta och vidmakthålla en levande kontrollmiljö, där kulturen i organisationen ska genomsyras av en vilja att vidmakthålla en robust och legitim organisation. Eftersom verksamheten inom kommunen är komplex och mångfacetterad kommer vi aldrig kunna skapa regler och riktlinjer som hanterar varje enskild situation. Vi behöver istället hela tiden påminna oss själva om de värderingar som ska vägleda oss och det gör vi bäst i samtal och dialog med varandra.

Det ingår i kommunens ansvar för sin verksamhet att informera sina anställda och förtroendevalda om de lagar som gäller och hur de ska tillämpas inom den egna organisationen. Det är angeläget att chefer och ledare skapar förutsättningar för återkommande arbetsplatsdiskussioner om hur regler och riktlinjer ska tillämpas. Alla anställda och alla förtroendevalda har ett ansvar att sätta sig in i och följa de lagar och riktlinjer som gäller.

Det åligger HR- och kommunikationsenheten att årligen tillhandahålla utbildnings- och informationstillfälle gällande innehållet i denna riktlinje.